

Vanhustyön keskusliiton lausunto 10.8.2020

**asiana iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistaminen,
STM Lausuntopyyntö diaarinumero VN/501/2020**

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

Valtion viranomainen

Järjestö

Palveluntuottaja

Muu

Toivomme lausunnonantajien ottavan kantaa seuraaviin asioihin:

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea vain iäkkäiden henkilöiden palveluasumista?

kaikkien asiakasryhmien palveluasumista?

Ei kantaa

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä X

Ei

Ei kantaa

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä X

Ei

Ei kantaa

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

Muun muassa säädöksin, joissa käsitellään

- asiakasmaksuja
- investointitukia ja korjausavustuksia
- asukasvalintaa
- digitalisaatiota
- maankäyttöä, asumista ja liikennettä
- preventiivistä toimintaa, etsivää vanhustyötä
-

8. Sosiaalihoitolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Kyllä

Ei X

Ei kantaa

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihoitolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateriat-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseksi?

Kyllä

Ei X

Ei kantaa

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Kyllä

Ei

Ei kantaa X

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Kyllä X

Ei

Ei kantaa

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

Jos tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta säädetään laintasoisesti, tulisi varmistaa riittävät resurssit myös kotihoitoon.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Kyllä X

Ei

Ei kantaa

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Vanhustyön keskusliitto katsoo, että iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää kokonaisuutena. Työryhmän työn jakaminen kahteen eri vaiheeseen hankaloittaa kokonaisuuden toteutumista.

Kehitettäessä ikääntyneiden ihmisten asumista ja palveluita koskevaa lainsäädäntöä, tulee eri vaihtoehtojen valinnassa huomioida ikääntyneen ihmisen oman mielipiteen kuuleminen ja itsemääräämisoikeuden toteuttaminen.

Raportin sivulla 30 esitetään, että vaarana on, että henkilöstömitoituksen sääntely aiheuttaa kotihoidon henkilöstön siirtymistä ympärivuorokautisiin palveluihin. Vanhustyön keskusliitto toteaa, että kotona asuvien ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten tarvitsemien palveluiden saatavuus ja hyvä laatu tulee turvata riittävin resurssein.

Palvelujen laadun seuranta ja valvontaa tulee myös kehittää ja siihen tulee varata riittävästi resursseja. Raportin sivulla 32 todetaankin, että ajantasainen seuranta turvaisi myös valvontaviranomaiselle tosiasiallisen mahdollisuuden seurata toimintayksiköiden

henkilöstön toteutumaa ja havaita ennalta kriisiytyviä yksiköitä, joihin valvontakäyntejä tulisi kohdentaa.

Ikääntyneitä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi ja valmistelutyölle tulee myös varata riittävästi aikaa.

Terminologian tulee olla yhtenäinen (sosiaalihuoltolaki ja vanhuspalvelulaki).

Lausuntopyyntölomakkeessa tulisi olla jokaisen kysymyksen jälkeen tilaa esittää perustelut sekä mahdollisuus esittää lisäkommentteja. Alla kommentteja kysymyksiin:

Kysymys 1: Ikääntyneille ihmisille tulee varmistaa monimuotoisia palvelu- ja asumisratkaisuja. Mikäli palveluasuminen poistettaisiin laista se voisi johtaa siihen, ettei ko palvelua enää tarjottaisi.

Kysymys 9: Vanhustyön keskusliitto toteaa, että haasteena on, että asiakkaan näkökulmasta palvelujen erottaminen voi johtaa palvelujen pirstoutumiseen ja siihen, ettei tarvittavia palveluita saa saumattomasti ja oikea-aikaisesti.

Kysymys 13: Johtamisen ja esimiestyön kehittäminen on tärkeää ikääntyneiden hyvän hoidon ja hoivan toteuttamisessa. Tarkemmin kehittämistyötä voisi käsitellä esimerkiksi laatusuosituksessa.